

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

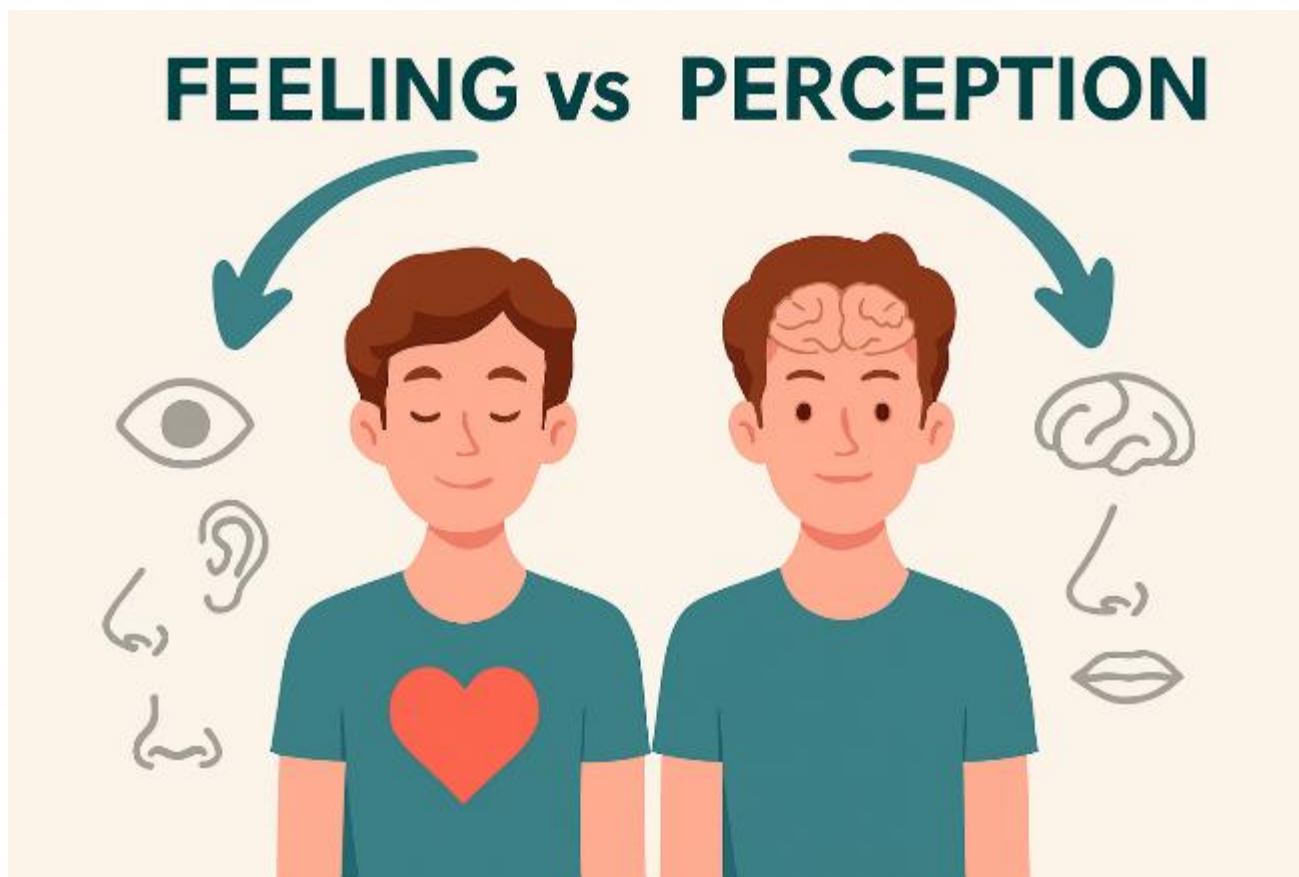
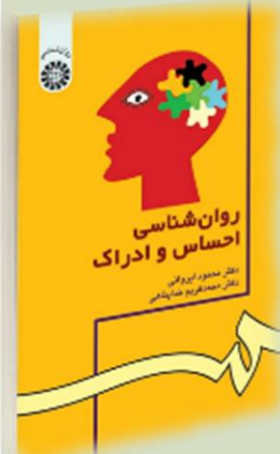
ir-powerpoint.ir

فصل اول

کلیات

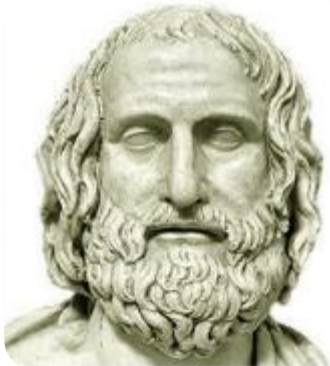
احساس و ادراک

Fundamentals

- تاریخچه
- دیدگاه‌های فلسفی درباره علم و ادراک
- مفهوم و دیدگاه هی ادراک در فلسفه اسلامی
- تقسیم‌بندی قوای ادراکی
- تفاوت روان‌شناسی فلسفی و تجربی
- احساس و ادراک در روانشناسی امروز
- محرک‌های محیطی
- **موضوع و تعریف احساس و ادراک**
- موضوع ادراک
- نقش روان‌شناسی علمی
- عوامل مؤثر بر ادراک و خطاهای ادراکی
- نقش تکنولوژی و روش‌های کاربردی
- تعریف احساس
- نقش احساس در روانشناسی ادراک
- اهمیت علمی احساس
- تعریف ادراک
- عوامل مؤثر بر ادراک
- نقش فرایندهای شناختی

دیدگاه‌های فلسفی درباره علم و ادراک

۱. شک‌گرایان و سوفیست‌ها

➤ گروهی از فلاسفه یونان با نام سوفیست‌ها، نسبت به امکان شناخت حقیقت بسیار بدبین بودند.

➤ پروتاگوراس معتقد بود که «انسان معیار همه چیز است»، یعنی حقیقت نسبی و وابسته به فرد است.

➤ برخی سوفیست‌ها حتی وجود حقیقت را انکار می‌کردند یا می‌گفتند اگر هم وجود داشته باشد، قابل شناخت یا انتقال نیست.

➤ نتیجه‌گیری این گروه: ادراکات انسانی اعتبار ندارند و حتی بدیهیات نیز ممکن است خیالی باشند.

خلاصه دیدگاه‌های فلسفی درباره علم و ادراک

انکار امکان شناخت حقیقت - نسبی‌گرایی پروتاگوراس - شک‌گرایی اپیکور و تأکید بر شرایط ذهنی و روانی	سوفیست‌ها و شک‌گرایان
تمایز بین عالم محسوسات (مجازی) و عالم معقولات (واقعی) - یادآوری معرفت از طریق عقل	افلاطون و نظریه مثل‌ها
عقل ابزار اصلی شناخت - حواس فقط مقدمه‌ای برای ادراک مفاهیم کلی	ارسطو
آغاز با شک افراطی، پایان با تأکید بر عقل و شهود - نقش تجربه حسی در ارتباط با جهان	دکارت
ذهن در آغاز مانند لوح سفید - دو منبع شناخت: تجربه بیرونی و تأمل درونی رد تصورات فطری، تأکید بر حس و عقل مستقل	جان لاک
انکار وجود خارجی محسوسات - ادراکات ذهنی در علم خداوند - تمایز خواص نخستین و ثانوی	بارکلی
شناخت حاصل تأثرات حسی - عقل باید مانند علوم طبیعی بررسی شود	هیوم
گسترش تجربه‌گرایی لاک - نقش همه حواس در شکل‌گیری شناخت	کیدباک و هوبه
نقد تجربه‌گرایی و عقل‌گرایی صرف - شناخت حاصل همکاری حس و عقل - تأکید بر عناصر مقدم: زمان و مکان	کانت
حواس ابزار ارتباط عملی، نه کشف حقیقت - شهود باطنی به‌عنوان عالی‌ترین مرتبه عقل	برگسون
<ul style="list-style-type: none"> • تمایز بین ارزش نظری و عملی شناخت • حس برای کشف حقیقت کافی نیست، اما در زندگی عملی راهنماست • ادراکات انسان وابسته به محرک‌های بیرونی و تحلیل ذهنی 	نتیجه نهایی

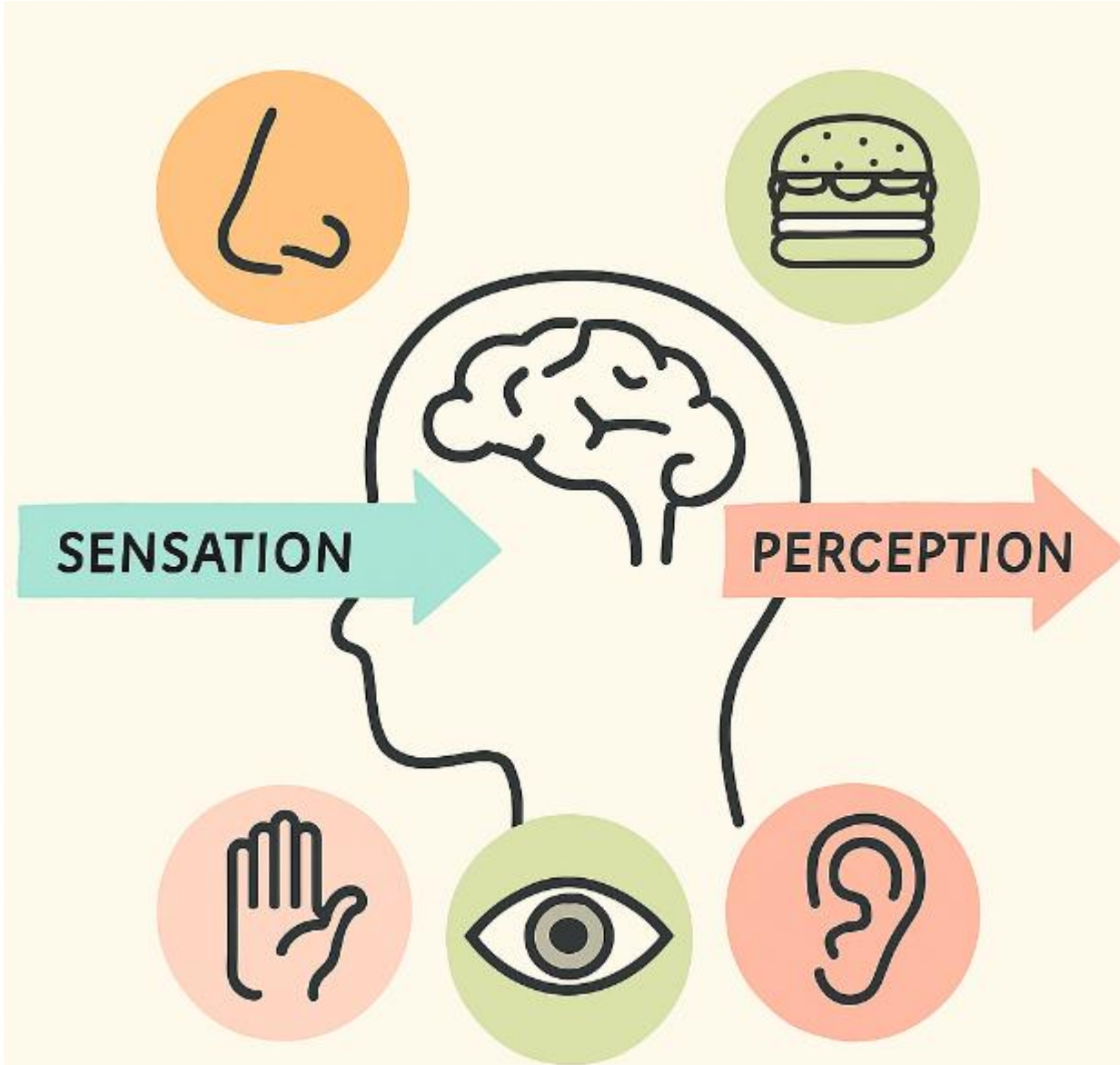
مفهوم ادراک در فلسفه اسلامی

- ادراک نوعی وجود غیرمادی است که در نفس انسان تحقق می‌یابد.
- نفس انسانی دارای قوای مختلفی است که مراحل ادراک را از حس تا عقل طی می‌کند.
- ادراک حسی از طریق حواس پنج‌گانه انجام می‌شود، اما ادراک عقلی مستقل از ماده است و مفاهیم کلی را درک می‌کند.

دیدگاه‌های فلاسفه اسلامی

- **ابن‌سینا:** ادراک را شامل دو مرحله حسی و عقلی می‌داند؛ عقل توانایی درک کلیات را دارد.
- **غزالی:** عقل یا قلب ابزار ادراک عقلی است؛ نفس ناطقه ماهیتی مجرد دارد.
- **صدرالمتألهین:** ادراک را نوعی وجود ذهنی می‌داند؛ نفس ناطقه ادراک‌کننده کلیات و جزئیات است.
- **کندی، فخر رازی، قاضی:** هر یک به نحوی قوای ادراکی را تحلیل کرده‌اند و نقش خیال، واهمه و عقل را برجسته ساخته‌اند.

موضوع و تعریف احساس و ادراک

موضوع ادراک

ادراک حسی مرحله‌ای از شناخت است که با دریافت محرک‌های فیزیکی و شیمیایی آغاز می‌شود. این ادراک از طریق گیرنده‌های حسی انسان و حیوان شکل می‌گیرد و پس از تفسیر ذهنی به شناخت منجر می‌شود.

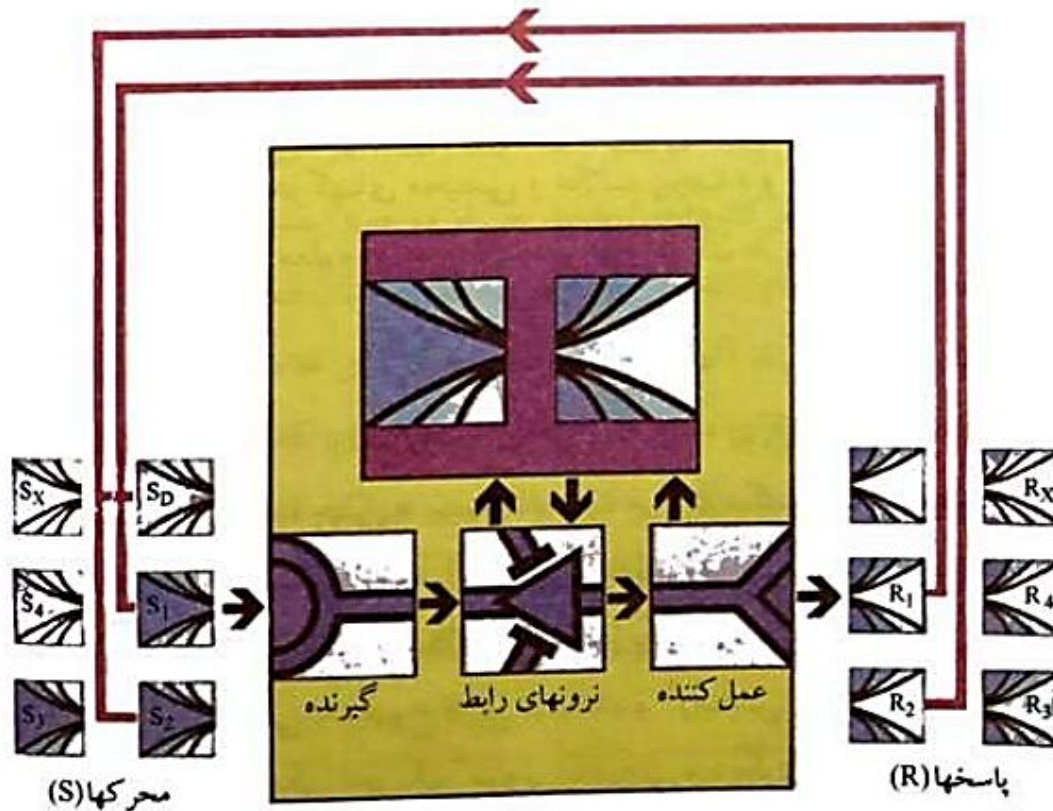
هدف علوم تجربی، بررسی واقعیت‌های عینی مستقل از ذهن مشاهده‌گر است.

نقش روان‌شناسی علمی

- ✓ روان‌شناسی تجربی به کشف قوانین و مکانیزم‌های ادراک حسی می‌پردازد.
- ✓ مکاتب مختلف مانند گشتالت، فخر، هلمهولتز و ورون در آزمایشگاه‌های ادراک، این پدیده را بررسی کرده‌اند.
- ✓ تلاش شده ادراک از حالت کیفی به کمی تبدیل شود تا قابل اندازه‌گیری و تحلیل دقیق باشد.

اهمیت علمی احساس

- احساس به عنوان پدیده‌ای اولیه در روان‌شناسی تجربی بررسی می‌شود.
- ابزارهای آزمایشگاهی برای اندازه‌گیری دقیق احساس محدود هستند.
- با وجود محدودیت‌ها، اثرات احساس در رفتار قابل مشاهده و تحلیل‌اند.

چگونگی رابطه محرک و پاسخ در ارگانیزم (احساس)

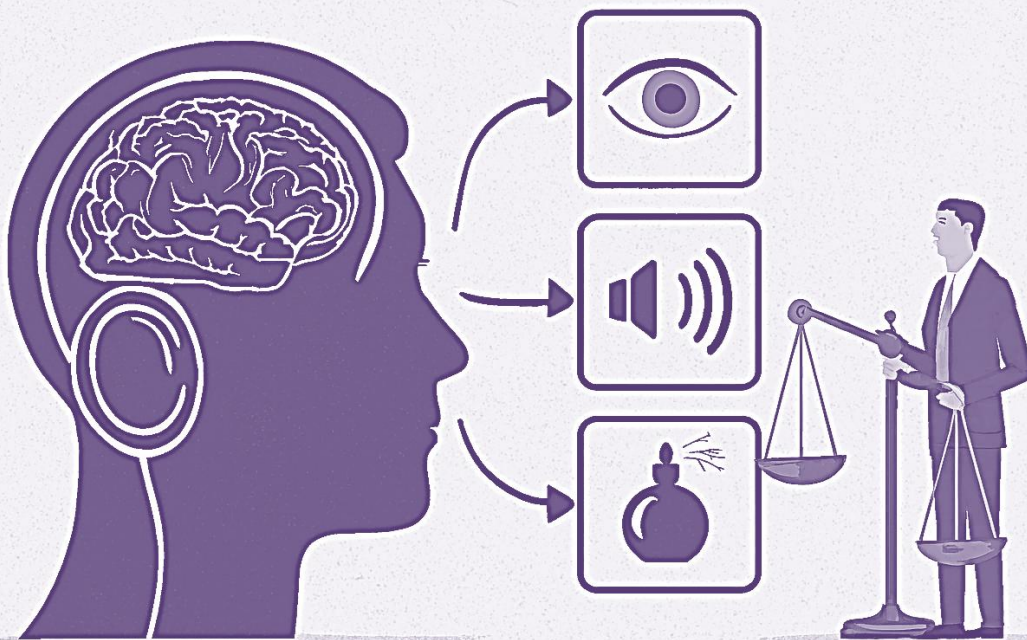
ir-powerpoint.ir

فصل دوم

پسیکوفیزیک

احساس و ادراک

Psychophysics

PSYCHOPHYSICS

- مقدمه
- **تعریف پسیکوفیزیک**
- مفهوم آستانه حسی
- سنجش احساس
  - روش های غیرمستقیم
  - روش های مستقیم
- مقایسه روش های مستقیم و غیرمستقیم
- تخمین مستقیم شدت احساس
- قوانین مهم در پسیکوفیزیک
  - قانون لگاریتمی فخر
  - قانون توان استیونس
- نظریه های پسیکوفیزیک: عینی، ذهنی و توسعه یافته
- نظریه پسیکوفیزیک ادراکی
- نظریه تشخیص پذیری علامت
- نظریه سطح سازش
- تحول پسیکوفیزیک
- منابع

تعریف پسیکوفیزیک

پسیکوفیزیک شاخه‌ای از روان‌شناسی تجربی است که رابطه بین محرک‌های فیزیکی (مثل نور، صدا، فشار) و پاسخ‌های ذهنی یا ادراکی انسان را به صورت کمی بررسی می‌کند. هدف آن سنجش آستانه‌های حسی، تفاوت‌های قابل تشخیص، و مدل‌سازی ریاضی تجربه ذهنی بر اساس ویژگی‌های فیزیکی محرک‌هاست. این علم پایه‌گذار روش‌های آزمایشگاهی در روان‌شناسی بوده و نقش مهمی در تحول نظریه‌های ادراک و شناخت ایفا کرده است.

نتیجه :

- جفت‌های محرک به صورت پله‌کانی مرتب می‌شوند و هر تفاوت، حداقل تفاوت قابل درک است.

- رابطه ریاضی:

$$\frac{\text{الف - ب}}{\text{الف}} = \frac{\text{ب - ج}}{\text{ب}} = \frac{\dots}{\square \dots \square} = \dots = K$$

(K مقدار ثابتی است)

این مقیاس را با توجه به قانون مذکور چنین می‌نویسند: $\frac{\Delta I}{I} = K$
که در آن:

- I شدت ثابت محرک
- ΔI آستانه اختلافی
- K مقدار ثابت است

این رابطه به فخر این ایده را داد که:

1. مقیاس اختلافی را به‌عنوان واحد اندازه‌گیری احساس قبول کند
2. تمامی پایه‌های این مقیاس را با هم برابر بداند

مقایسه روش‌های مستقیم و غیرمستقیم

گردآوری داده‌ها: روش‌های مستقیم با عددگذاری مستقیم احساسات، روش‌های غیرمستقیم با مقایسه نسبی.

ثبات پاسخ‌ها: پاسخ‌های آزمودنی در روش‌های غیرمستقیم معمولاً پایدارتر و قابل تحلیل‌تر هستند.

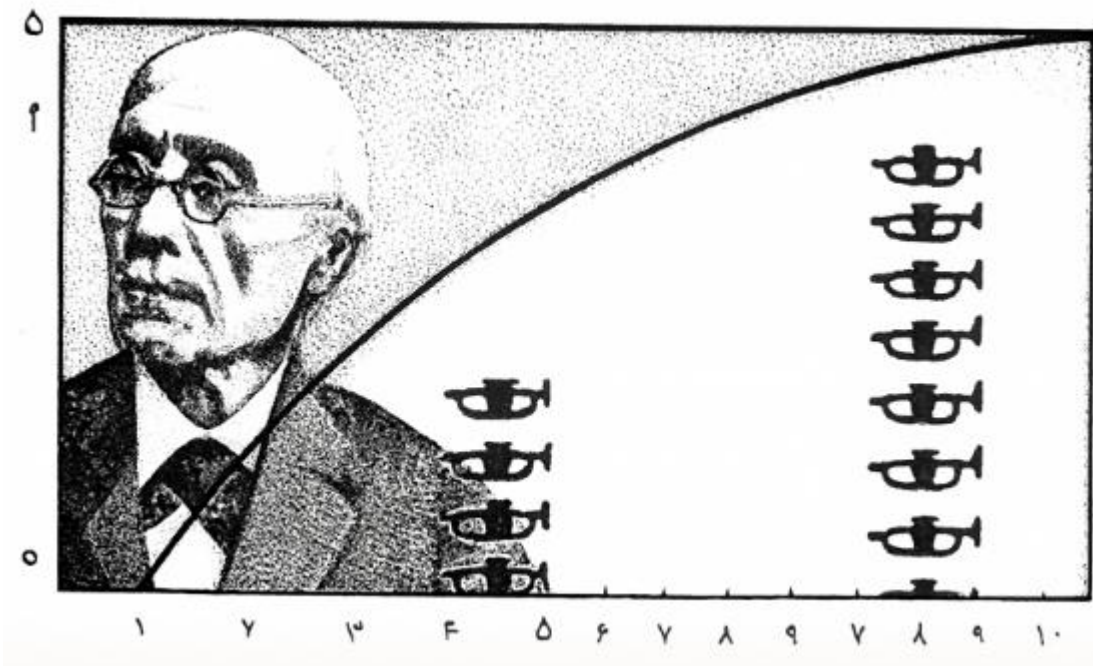
ارزش اکتشافی: روش‌های غیرمستقیم امکان درک مفاهیم ناآزموده را بیشتر فراهم می‌کنند.

چالش‌های مستقیم: پراکندگی پاسخ‌ها ممکن است مانع استخراج قوانین دقیق شود.

ارزیابی نهایی: بررسی روابط میان احساس و اندازه‌گیری در چارچوب قوانین روان‌فیزیک ضروری است.

قوانین مهم در پسیکوفیزیک

- **قانون فخنر:** احساس با لگاریتم شدت محرک افزایش می‌یابد.
- **قانون استیونس:** احساس با توان شدت محرک رشد می‌کند.
- هر دو قانون رابطه ریاضی بین محرک فیزیکی و تجربه ذهنی را توصیف می‌کنند.
- پایه‌ای برای مدل‌سازی ادراک در روان‌شناسی تجربی و سنجش حسی هستند.

قانون لگاریتمی حواس

منابع

روان‌شناسی احساس و ادراک ، دکتر محمود ایروانی ، دکتر محمدکریم خداپناهی

